

2023-05-23

Sekretariatet
Charlotte Funseth
Christian Åhrén

RS/151/2023

Svar på motion om att inrätta en demokratiberedning

Sammanfattning

Karin Thomasson (MP) och Conny Wahlström (MP) har inkommit med en motion om att inrätta en demokratiberedning. Motionärerna menar att demokratin är något vi måste vårda och inte ta för givet. Den representativa demokratin bygger på en tillit mellan befolkningen och de demokratiska institutionerna, en tillit till våra myndigheter samt en fri och oberoende media. Motionärerna anger vidare att de förtroendevalda genom sina uppdrag i Region Jämtland Härjedalen måste göra allt som går för att upprätthålla tilliten till det system som många har kämpat för. Med anledningen av detta föreslår motionärerna att Region Jämtland Härjedalen tar ett steg till i arbetet genom att inrätta en demokratiberedning under regionfullmäktige i Jämtland Härjedalen.

För drygt 100 år sedan, i december 1918, fattade Sveriges riksdag beslut om att införa allmän och lika rösträtt i Sverige. Några år senare, i september 1921, hölls det första demokratiska valet till riksdagens andra kammare där även kvinnor hade rösträtt. Denna händelse ses som demokratins definitiva genombrott i Sverige, efter en utveckling som tog sin början i slutet av 1800-talet i och med folkrörelsernas framväxt.

År 2018 beslutade riksdagen att uppmärksamma det första riksdagsvalet där både kvinnor och män hade lika rösträtt, liksom utnyttja detta tillfälle att bemöta de utmaningar som demokratin står inför i dag. I detta syfte tillsattes en statlig kommitté, som gavs i uppgift att planera, samordna och genomföra en mängd insatser och aktiviteter för att stärka demokratin i Sverige. Insatserna och aktiviteterna skulle planeras och genomföras i nära samarbete med relevanta aktörer som arbetar med demokratifrågor och nå ut till en stor del av befolkningen. Vidare skulle kommittén främja en bredd av aktörer att delta, såsom skolväsendet, civilsamhället, myndigheter och kommuner m.fl. De insatser som genomfördes skulle bidra till att främja demokratin i hela landet.

Regionfullmäktiges presidium beslutade den 15 november 2019, §121, att medverka i uppmärksammandet av Demokratin 100 år. Dels visades affischutställningen *Ja må den leva!* i anslutning till regionfullmäktiges sammanträde den 26 november 2019, dels gavs regiondirektören i uppdrag att till regionfullmäktiges sammanträde

i februari 2020 bereda ett ärende för att kunna anta *Deklaration för en stark demokrati*.

Vid regionfullmäktiges sammanträde den 17 juni 2020, §42, antog Region Jämtland Härjedalen Deklaration för en stark demokrati. I och med det beslutet förband sig Regionerna att:

- Verka för att fler får en god kunskap och medvetenhet om det demokratiska systemet,
- Arbeta för att fler deltar aktivt och står upp för demokratin, och
- Bidra till ett samtalsklimat som kännetecknas av öppenhet och respekt.

Samtidigt beslutade Region Jämtland Härjedalen att göra följande åtaganden, i syfte att verka för att befästa demokratins värderingar:

- Gästföreläsning av Kommittén Demokratien 100 år,
- Framtagande av ett inriktningsdokument för inflytande och demokrati,
- Inrättande av ett "Levande bibliotek" (av brukare),
- Beakta mänskliga rättigheter och främja likabehandling,
- Fortsatt stärka rollen som samisk förvaltningsmyndighet,
- Lyfta fram minoriteter och andra utsatta grupper.

Stor vikt lades vid att ta fram Demokratistrategin, som i december 2021 antogs av regionfullmäktige (RS/141/2021). Strategin visar olika sätt som Region Jämtland Härjedalen arbetar med demokrati och inflytande. Demokratistrategin ska revideras en gång per mandatperiod. Till strategin kopplades en handlingsplan för demokrati, i vilken konkreta åtgärder (planerade och genomförda) framgick (RS/141/2021). Handlingsplanen för demokrati beslutades av regionstyrelsen i januari 2022 och gällde under verksamhetsåret 2022.

Inför varje mandatperiod har Region Jämtland Härjedalen (tidigare Jämtlands läns landsting) genomfört en översyn av den politiska organisationen. I februari 2021 beslutade regionfullmäktige om att anta direktiv för och tillsätta en särskild beredning för översyn av den politiska organisationen inför mandatperioden 2023–2026.

Översynen syftade bland annat till att skapa:

- En tydlig och effektiv politisk styrning,
- Utvecklad samverkan och fler strategiska beslut med övriga aktörer inom länet (kommuner, myndigheter, näringsliv och civilsamhället),
- Större möjlighet till dialog med medborgare och särskilda grupper som i dag är mindre involverad i de demokratiska processerna (till exempel äldre, yngre, nyanlända och nationella minoritetsgrupper).

I slutrapporten från den särskilda beredningen (upprättad 2022-06-22) konstateras bl.a. att beredningen fört resonemang om fullmäktiges presidiums ansvar för frågor som demokrati, jämställdhet och jämlikhet, integration, miljö, medborgarinflytande samt internationella frågor. Däremot åligger det styrelsen och nämnderna att arbeta aktivt med frågorna. Beredningens ståndpunkt om hur horisontella frågor ska hanteras avspeglas i förslag till arbetsordning och reglementen. I arbetsordningen och reglementena har det tydliggjorts att regionfullmäktige har ett utåtriktat ansvar, styrelsen ett övergripande ansvar och att nämnderna bär ett verksamhetsansvar för de horisontella frågorna. Beredningens ledamöter diskuterade möjligheten för fullmäktigeledamöterna att vitalisera demokratin och fann att det görs bäst genom egna dagar och möjligheten till fördjupning inom det enskilda partiet. Beredningen föreslog inför kommande mandatperiod att dessa möjligheter skulle finnas kvar.

Under ett av beredningens sammanträde ägnades tid åt att diskutera innebörden av en ökad dialog med medborgare och andra grupper, vilket också framhålls som en av punkterna i Direktivet för översyn av den politiska organisationen inför mandatperioden 2023–2026. Särskilt lyftes frågan om införande av ett ungdomsråd. Utifrån diskussionen konstaterades att frågan dels behandlas i Demokratistrategin, dels i den av regionstyrelsen antagna handlingsplanen för stärkt demokrati. Mot bakgrund av att handlingsplanen ska revideras under år 2023 föreslog beredningen att frågan ska behandlas vidare av regionfullmäktige under mandatperioden 2023–2026.

Av regionfullmäktiges protokoll den 22 juni 2022, §75, framgår beslut av ny arbetsordning och nya reglementen för mandatperioden 2023–2026. Det konstateras att den politiska organisationen grundligt har utretts och att en fullmäktigeberedning inte var aktuell.

Vidare är den ekonomiska situationen i Region Jämtland Härjedalen 2023–2024 mycket problematisk. Kriget i Ukraina och andra omvärldsfaktorer har lett till omfattande kostnadsökningar, vilket drabbar verksamheten hårt. Efter Coronapandemin finns dessutom problem med tillgängligheten till vården och uppskjuten vård, detta samtidigt som staten skjuter till betydligt mindre pengar de närmast kommande åren. Efter april 2023 (T1) prognosticeras Regionens underskott vid årets slut uppgå till drygt -300 miljoner kr. Att inrätta en demokratiberedning skulle medföra såväl ökade administrativa kostnader som ökade kostnader för förtroendevalda (arvoden m.m.). Det finns i nuläget varken ekonomiska eller personella resurser för att arbeta med en demokratiberedning. Som den särskilda beredningen för översyn av den politiska organisationen inför mandatperioden 2023–2026 föreslog bör demokratifrågorna under innevarande mandatperiod främst hanteras inom ramen för en revidering av Demokratistrategin, liksom Handlingsplan för demokrati 2023.

Fullmäktiges presidium behandlade ärendet 2023-05-16 § 41 och föreslår regionfullmäktige att motionen avslås.

Förslag till beslut

Regionstyrelsen tillstyrker fullmäktiges presidiums förslag.

Utdrag till

Regionfullmäktige